

# Önelgesiz hökümdar halky begendirjek bolup oglunyň bolandygyny buşlapdy

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 26 января, 2025

Önelgesiz hökümdar halky begendirjek bolup oglunyň bolandygyny buşlapdy ÖNELGESIZ HÖKÜMDAR HALKY BEGENDİRJEK BOLUP OGLUNYŇ BOLANDYGYNY BUŞLAPDY



Selim III 1789-nyjý ýylda Osmanly döwletiniň tagtyna oturanda, döwlet perişan halda eken. Halk ýeňlişler bilen gutaran uruşlar we krizisler zerarly janyndan doýupdy. Täze hökümdara uly umyt bilen garalypdy. Yaş patyşanyň oglunyň bolaryna garaşylýardy.

Emma Selim III önelgesizdi. Ol halkyň umydyny tala daňmajak bolup, günleriň bir günü oglunyň dünýä inendigini we oňa Ahmet adyny dakandygyny mälîm etdi. Halkyň begenjiniň çägi bolmandyr, emma ýalanynyň paş bolaryndan çekinen patyşa birnäçe gün geçenden soň şazada Ahmedîň ölendigini aýdypdyr. Osmanly patyşalaryndan Osman II, Süleýman II, Mahmyt II dagynyň perzendi ýoksu. Selim III hem çagaszdy, emma onuň ýagdaýy beýleki patyşalardan düýpgöter tapawutlanýardy.

Selim III uly umyt bildirilen patyşady. Ol 1789-nyjý ýylda tagta geçen wagtynda döwlet uly gapma-garşylygyň içindedi. İlkibaşa Stambul halky, galyberse-de beýlekiler täze patyşanyň bu gapma-garşylygy soňlandyrar diýip umyt edýärdi we patyşadan ogul perzende garaşylýardy.

Emma patyşa önelgesizdi we günleriň bir günü halky umytlandyrjak bolup baş weziri Goja Ýusup paşanyňam maslahaty bilen öz eli bilen yglannama ýazyp, oglunyň bolandygyny aýdypdyr. Patyşa şazadasynyň doglan gününiň baýram edilmegini isläpdir.

Selim III-iň şazadalygy taryhdaky beýleki şazadalara garanda juda rahat we tapawutly geçipdi. Agasy Abdylhamyt I inisi Selimi gaty horlamandyr, tussaglykda saklamandyr, belli bir derejede erkinlikde saklapdyr. Selim munuň arkasyndan tagta geçen wagtynda etjek işlerini kän wagt öňünden meýilleşdirmeye mümkünçiliginı tapypdy. Emma sadrazam Halil Hamit paşanyň Abdylhamyt I-i tagtdan agdaryp ýerine Selimi patyşa etmäge synanyşmagu bilen ýagdaý üýtgedi. Döwlet agdarylyşygyná synanyşylýandygynyň habaryny alan Abdylhamyt I Selimi mundan soň öñküsi ýaly özbaşyna goýmandyr, emma daşky dünýä bilenem gatnaşygyny doly kesmändir. Şazada Selimiň indi berk gözegçilik astynda saklanýandygyna garamazdan şu döwürde Fransiýanyň koroly Lýudowik XVI bilen hat alyşma mümkünçiliği bolupdyr.

Giň gözýetimli şazada 1789-nyjý ýylda tagta çykan wagtynda Osmanly imperiýasy berbat haldady. 1768-nji ýyldan bări Orsyýetden yzly-yzyna ýeňilmegi bilen birlikde Krym ýaly birgiden ýerler elden giderilipdi. Orsyýetden başga-da

Awtsriýa garşı hem ursulýardy. Hemme zat zyýanymyzady. Selim III şol sebäpden bütin bu şowsuzlyklary aradan aýryp, birmahalky at-owazaly günleri dolap getirjek hökümdar hökmünde görüldi we halk patyşadan dessine şazadasynyň dünýä inmegine garaşdy. Emma uly umyt bildirilen Selim III önelgesizdi. Ençeme ýyllap näderini bilmän ikiýana urunýan halk şazadanyň dünýä inen ýagdaýynda uçralan ýeňlişleriň awusyny azajygam bolsa ýatdan çykaryp, ýagty geljek üçin ganat baglajakdy. Selim III sadrazamy (baş weziri), ýagny premýer-ministri bolan Goja Yusup paşanyň maslahatyna eýerip, halky umytlabdyrmak üçin oglunuň dünýä inendigini habar berýän yglannama ýazdy. Munuň özi döwlet işgärlerine we halka «Oglum boldy, hemme ýerde baýramçylyk dabarasyny geçiriliň» diýmeli aňladýardı. Patyşa oglunuň adyna Ahmet dakandygyny aýdýardı we dabaraly çäreleriň derhal geçirilmegini buýurýardı. Şazadanyň dogulmagynyň hormatyna bir hepdäläp günde üç gezek top atylmalydy.

Stambullylaryň begenjiniň çägi ýokdy, emma birnäçe günden soň eşdilen başga bir habar halky gynanja bogdy: täze doglan şazada Ahmet birdenkä aradan çykypdy. Hyýaly şazada meselesiniň wagtyň geçmeli bilen ulalyp gitjegini bilen Selim III şonsuzam bolmadyk çagasyň tarpa-taýyn ölendigini mälim edipdir we halka umyt berme işini soňlandyrypdyr.

Myrat BARDAKÇY.

16.11.2003 ý. Taryhy makalalar